

MAGYARORSZÁG JOBBRA TOLÓDÁSA 1932–1941

?

*Mária Terézia tér 8.
Horthy Miklósné (középen)
látogatása a Gyakorló
Iskolában (1937)*

12.A
2025. márc. 24.

külpolitika: 1920. jún. 4. óta
kényszerpályán...

0. A világgazdasági válság Mo.-on

a) 1929 → Mo.-on agrárválság, ipari válság, pénzügyi- és hitelválság
visszaesik a termelés
munkanélküliség

b) hatások

- 1930 – szocdem tüntetés Bp.-en – szétverik
- 1930 – Egységes Párt → FKgP kiválik – ?
alelnök: Tildy Zoltán, országos főtitkár: Nagy Ferenc
- szélsőbal (KMP illeg.), szélsőjobb (kaszáskeresztsek) aktivizálódik
- 1931 – BI lemond → Horthy-korszak
alapozó és nyugalmas korszaka lezárul

c) Károlyi Gyula kormánya (1931–32)

↳ Károlyi M. unokatestvére

- statárium (– ?) és takarékoság
- 1931 – Matuska Szilveszter felrobbantja a biatorbágyi viaduktot a Bp-Bécs gyorsvonat alatt → hisztéria, statárium

1. GÖMBÖS GY. MIN. ELN. (1932–36)

a) személye: murgai (Tolna) ev. tanító fia

- I. vh.: vezérkari százados
- csúfneve: Gömbölini – ?

az erős kéz híve

Bethlen ajánlja (hiszen mögötte áll az EP többsége)

→ korporációs rendszer (munkakamara) terve

↔ „az olasz narancsfa nem terem a magyar Alföldön”

b) 1932: nem egyszerű kormányváltás

- a miniszterek politikai tapasztalataikat 1919 után szerezték
- elsőrangú szakemberek: pénzügymin.: Imrédy Béla, külügymin.: Kánya Kálmán, kultuszmin.: Hóman Bálint
- Nemzeti Munkaterv (1932) – kormányprogram 95 pontban – ?

c) külp.

- 1933: No. – ?
- előmozdítja a német-olasz-osztrák-magyar együttműködést római jegyzőkönyvek (1934) → m. gabona olasz és osztrák piacon

d) bukása

- Egységes Párt $\xrightarrow{\text{GGy}}$ Nemzeti Egység Pártja
└ GGy kérésére
- 1935: választások → Gömbös-fiókák

„*őrségváltás*”

nyitottabbak a szélsőjobbra
kb. 100 fő a NEP 170 képviselőjéből
 Σ 245 mandátumból

Bethlen kilép

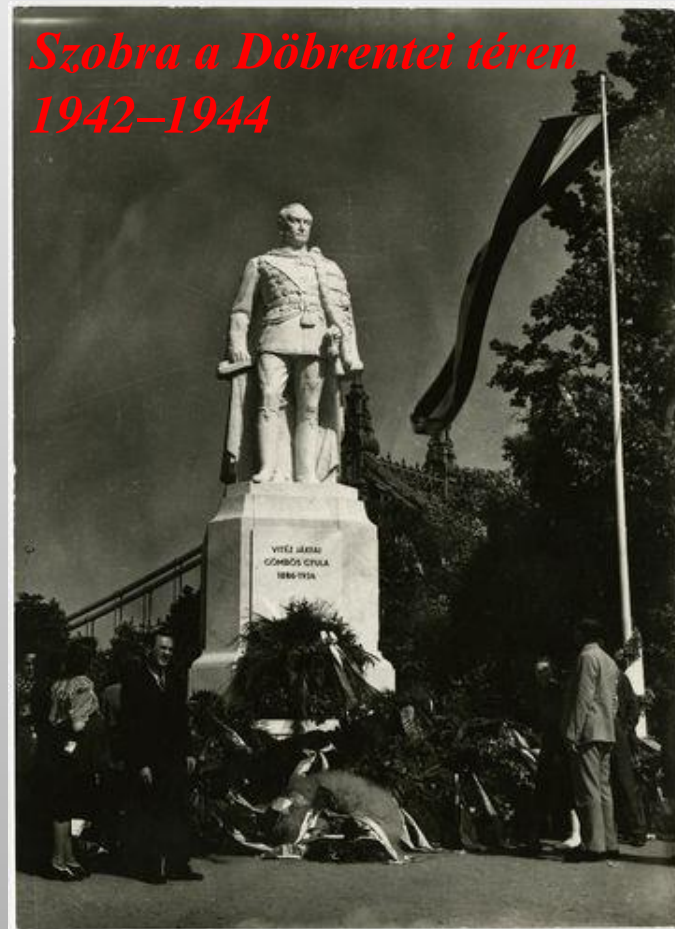
- ↔ a bethleni konzervatív szisztéma megakadályozza Gömböst az egypártrendszer megteremtésében
- ↔ Horthynak sem tetszenek Gömbös tekintélyuralmi ambíciói – de: vesebaj †

Σ külpolitikai aktivitás, piacszerzés

„jobbra tolódás” kezdete:

külpolitikai szimpátiák

belpol.-i célok, módszerek, szóhasználat (*erős állam, őrségváltás*)

2. DARÁNYI KÁLMÁN MIN.ELN. (1936. okt. – 1938. máj.)

↳ a Bethlen-Teleki-csoport embere
→ az Anschluss után jobbra tolódik

a) eleinte föllép a szélsőjobboldallal szemben

- 1937: NAP (– ?) felosztása

↓ ↳ székház? Nap utca 19.

Szálasi (volt vezérkari tiszt)

→ szegedi Csillag

- hungarizmus
 - zöld ing
 - nagytőke, zsidóság ellen
 - antiszemitizmus az orvosság mindenre
 - földosztás

→ Nyilaskeresztes Párt

(1939–1944. aug., 1944. okt. 15. – 1945)

1939: 15% → legnagyobb ellenzéki párt – ?

b) győri program (1938. márc. 5.)

gazdasági program (ilyenként az egyik
legsikeresebb a 20. sz.-i m. tört.-ben)

a következő öt évre tervezik

1 Md pengő bevételi oldallal

(3 év alatt 1,5 Md pengő)

→ Mo. felfegyverzése

TK 11. 203. o. → Toldi, Csaba,
Nimród, Turán, Héja, Sólyom...

+ infrastruktúrafejl.

← vagyonválság

c) 1938: XV. tc.: I. zsidótörvény. – TK 11. 204. o.

- Darányi miniszterelnöksége alatt nyújtják be, de Imrédy alatt lesz tv.
- 59 neves értelmiségi – pl. Bartók Béla – tiltakozik, hiába (keresztény egyházak hallgatnak)
- 20%-ban korlátoz értelmiségi pályákon és egyetemeken (zsidó = izraelita vallású)

d) titkos vál.jog.bev. (26, ill. 30 évtől)

kötelező – ? ← részben a Nagynémet Bir. nyomására
(+ nemzetközi közvélemény)

→ 1939-i választások: nyilas 15%, szocdem visszaszorul

e) Darányi bukása:

- 1938→
 - nyilasokhoz húz, nyilas előretörés
 - túlzott német kapcsolatok
 - 1938: eucharisztikus világkongresszus →
nincs kat. a magyar felső
vezetésben (DK ref)

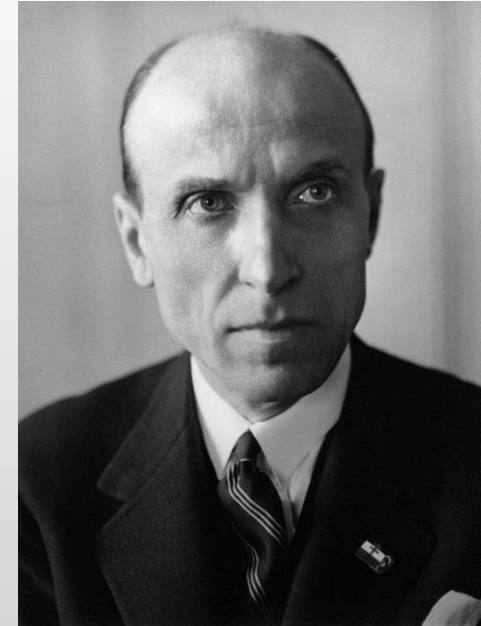

(1939: agyrák†)

3. IMRÉDY BÉLA MIN.ELN. (1938. máj. 14. – 1939. febr. 16.)

a) személye:

Nemzeti Bank
angolbarát elnöke

b) külpolitika:

revízió és fizetség

Anschluss, München → megcsillan a revízió lehetősége

↳ CsSzl. szétesésének kezdete

TK 11. 205–206. o.

1938. nov. 2. – I. bécsi döntés:

Dél-Felvidék

(12 ezer km²,

1M lakos,

82% magyar)

Kieselbach Géza: Horthy Miklós bevonulása Kassára
L „az országgyarapító”

1938 – Volksbund működésének engedélyezése

↳ Magyarországi Németek Népi Szövetsége (1938–44)

1939. jan. – Mo. csatlakozik az Antikomintern Paktumhoz (– ?)

c) Imrédy jobbra tolódik

(Magyar Élet Mozgalom, csodaszarvas jegyében csodás forradalom)

– pl. felhatalmazási tv. tervezete

→ megbuktatása: zsidó szárm.

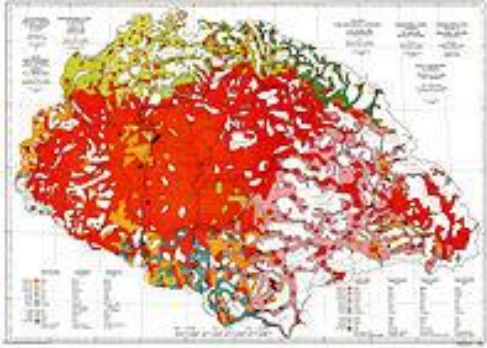
eredeti családneve Heinrich,
Csehországból származtak
dédnagyapja 8 évesen tért át

KABSZ (1944–1945)

*1944. márc. 19. után reaktiválódik,
közgazdasági min. lesz
szélesőjobbo.-i szervezetekben
tevékeny
a Népbíróság 1945/46-ban
halálra ítélte*

4. TELEKI PÁL MIN.ELN. (1939. febr. – 1941. ápr. 3.)

a) személye – ?

erdélyi gróf, földrajztudós, főcserkész

min. eln. 1920–21,

1938–39 vallás- és közoktatásügyi miniszter

Bethlen I. vonala

b) 1939: csak a kormányfő személye változik

Imrédy emberei a kormányban

NEP → Magyar Élet Pártja

c) külpolitika: további revíziós lépések és fizetség

1939. márc. 15. – kárpátaljai bevonulás

(12 ezer km², 670 ezer lakos,

9% m, 9 % zsidó, 75% rutén)

1939:IV. tc.: II. zsidótörvény – TK 11. 242. o.

– értelmiségi pályán 6%, iparban-kereskedelemben 12%

csak a gyáriparban 23–24 ezer elbocsátás + családtagok

→ tömegeket érint

– zsidó (faji alapon): izr. felekezet tagja, vagy akinek egyik szülője vagy két nagyszülője izraelita vallású a tv. hatályba lépésekor

1939. szept. 1.

– TP nem engedi a németeknek, hogy használják a felvidék-kárpátaljai vasútvonalakat a mozgósításhoz

– menekült lengyelek befogadása

id. Antall József (Tildy-kormány újjáépítési min.)

1940. aug. 30. – II. bécsi döntés: É-Erdély

(43 ezer km², 2,4M lakos, kb. 55% magyar)

a bécsi Belvedere palotában Mihail Manoilescu román külügymin. elájul, Csáky István magyar külügymin. beadja lemondását

Mo. elsőként csatlakozik a háromhatalmi egyezményhez

1940. nov. 20-án

L ?

1940. szept. 27. ← No., Olaszo., Japán

Teleki külpolitikai koncepciója: fegyveres semlegesség

- békés revízió
- hadsereg megóvása
- háborúba nem keveredni Németo. oldalán
- fenntartásos németbarátság, angolok felé orientálódni

1940. dec. – örök barátsági szerződés Jugoszláviával

L miért?

1941. ápr. 2/3. – öngyilkos lesz,

mert No. Jug. megtámadásában magyar segítséget kér

- 4. revíziós lépés ↔ fegyveres semlegesség
- Mo. belesodródik a II. világháborúba

Faméltasági Úr!

Kezefől tettem —
gyavasághal, — a mo-
hácsi kezésem alapuló
örökhésszerűséssel szem-
ben. A nevet én is
mi adadatok bezzü-
letet.

A garabolyok oldalára
adtkind — most a mond-
vassinált atrocitásokról
egy szó sem igaz! Sem a
magyarok ellen, de még,
a nevetek ellen sem.
Hullarablók keztem 'a
legpocsiabb nevetet

Neu tartatolal vinya
Pünös vagyok.

Teleki

1941. ápr. 3.

Faméltasági Úr,

Ha csulcsolokem
nem is sikerülne tel-
jeren és még álmál, eren-
nel lemondok.

Mely biztatással

Teleki

1941. ápr. 3.

Mária-
besnyő,
kapucinus
templom

„A béketárgyalásokon egy széket üresen
hagyunk Teleki emlékére” (Churchill)

Összegezve:

külső-belső feszültségek Magyarországon az 1930-as években

1. revízió – egész társadalom jogos igénye
 - gazdasági fölemelkedést is várnak tőle
 - csak a németekkel ↔ angol támogatás is kell
2. gazdasági kapcsolatok
 - a német piac gazdasági létkérdéssé lett, ezt Bethlenék sem vitatták
3. baloldal-ellenesség, kommunisták üldözése, hiszen a Tanácsköztársaság mindent fölforgatott
Trianonhoz vezetett
4. zsidókérdés – zsidó nagytőke
 - Tanácsközt. népbiztosai
 - magas arányuk az értelmiségi pályákon